

Posudek oponenta habilitační práce

Uchazeč: Mgr. Karel Kouba, Ph.D., M.A.

Práce: Electoral Institutions and Political Behavior: New Theoretical and Methodological Perspectives

Pracoviště: FF - Katedra politologie, Univerzita Hradec Králové

Oponent: Filip Kostelka, Ph.D., M.A.

Pracoviště: Department of Government, University of Essex

Text posudku

Posuzovaná habilitační práce je kompilací šesti vědeckých článků, které studují dopady institucionálních faktorů na chování občanů a elit v Latinské Americe a v postkomunistické Evropě. Jsem toho názoru, že každý z předložených článků má svůj nepopíratelný vědecký přínos a daný kompilát jako celek prokazuje autorovy vynikající vědecké schopnosti a dovednosti. Zároveň mám ale několik výhrad – zejména metodologického rázu – k některým z prezentovaných článků a k některým tvrzením v úvodu habilitační práce.

V předložených člancích autor soustavně demonstruje skvělé schopnosti teoretického uvažování a fundovanost ve vědecké literatuře věnující se několika tématickým okruhům politologického výzkumu. Jeho přehledy literatury jsou obsažné a strukturované. Jasně identifikují nezodpovězené otázky či vědecké záhady („puzzles“), což následně vede k teorizaci a k formulaci koherentních hypotéz. Autorova argumentace a hypotézy jsou přesvědčivé a zároveň často originalní. Následná operacionalizace hypotéz a empirické kvantitativní analýzy z velké části odpovídají standardům v politické vědě. Kvalitativní komentáře zase ukazují autorovu znalost politických realit v geografických oblastech, které studuje. Empirické výsledky a interpretace jsou pak zajímavé nejen z vědeckého, ale i ze společenského hlediska. Zejména článek číslo 2, který považuji celkově za obzvláště vydařený, identifikuje příčiny potencionálně negativních jevů pro demokracii (jako je propad volební účasti či velký počet neplatných hlasů) a formuluje konkrétní doporučení, jak tyto jevy omezit.

Autora je třeba též pochválit za uvědomnění si komplexnosti sociálních jevů a výzev pro socialněvědní analýzy, které jsou diskutovány v úvodu habilitační práce (zvláště na str. 12-15). S jeho tvrzeními, že socialněvědní výzkum by se měl snažit předcházet problémům endogeneity a nespoléhat pouze na výsledky korelačních analýz nelze než souhlasit. V tomto autor příkladně reflektuje jeden z hlavních současných trendů v mezinárodní politologii.

Zároveň ale nejsem úplně přesvědčen způsobem, kterým jsou tyto principy uplatňovány v dané habilitační práci. Nejsem si jistý, zda například kvalitativní analýzy prezentované v článku 4, které jsou sice zajímavé ale spíše anekdotického charakteru, významně řeší zmíněné eventuální problémy. Současná sociální věda nabízí řadu identifikačních strategií (diskontinuální regrese, kvaziexperimentální výzkumný design, atd.), skrze které by se dané metodologické principy daly aplikovat, ale žádná z nich v této kompilaci nefiguruje. To samozřejmě nelze autorovi příliš vyčítat, neboť možnost využití těchto metod záleží na dostupných datech a dalších okolnostech, které nemusí

být přítomny. Nicméně zde pozoruji jistou nekongruenci mezi úvodem habilitační práce a obsahem jednotlivých článků.

Co považuji za největší slabinu této habilitační práce je, že předložené články málokdy prezentují vícero alternativních statistických modelů, které by prokazovaly robustnost prezentovaných výsledků. Jinými slovy, co mi ve člancích chybí, je kontrola robustnosti („robustness checks“). V několika případech mi navíc vybrané specifikace statistických analýz přijdou suboptimální. Články 1 až 5 studují variaci v čase i v prostoru. V analýzách se tak vyskytuje několik pozorování pro stejnou jednotku (zemi či volební okrsek). Niméně pouze článek 5 adekvátně modeluje nezávislost jednotlivých observací skrze použití fixních efektů („fixed effects“). Oprava standardních chyb je v tomto kontextu správná, ale s největší pravděpodobností nedostatečná.

Z tohoto hlediska lze nesouhlasit s poznámkou pod čarou 28 na straně 101. Tato poznámka zdůvodňuje nepoužití fixních efektů zájmem v institucionálních proměnných (povinná volební účast či volební systém), které se nemění (nebo se mění zřídka) v čase. Jednak autoři mohli zvolit jako druhou nejlepší variantu náhodné efekty („random effects“) místo fixních efektů. Navíc ve skutečnosti hypotézy v daném článku nejsou operacioalizovány skrze časově neměnné proměnné („time-invariant variables“), ale skrze jejich interakce s proměnnými, které se v čase mění („time-variant variables“). Takovéto interakce se dají bezproblémově vypočítat i za použití fixních efektů. Pokud jde o článek 6, tak bych očekával použití fixních efektů pro univerzity (vzhledem k tomu, že jednotkou analýzy je fakulta) a standardní chyby klastrované na úrovni univerzit („clustered standard errors“). Obecně si myslím, že prezentované analýzy by byly přesvědčivější, kdyby pokaždé prezentovaly sérii alternativních technických specifikací (se substantivně identickými výsledky).

Chtěl bych ale zdůraznit, že tyto výhrady nesnižují můj celkově velmi pozitivní dojem z celé habilitační práce a rozhodně by neměly být překážkou pokračování v habilitačním řízení. V předložených člancích pozoruji vzestupnou tendenci v metodologické sofistikaci a zejména článek 5 je z tohoto hlediska velmi dobře proveden. Na základě habilitační práce jsem přesvědčen, že autor je vynikajícím vědcem a měl by habilitaci získat. Doufám, že autor bude pokračovat ve svém výzkumu a že přinese další originalní příspěvky do politologického poznání.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

1. Jaký alternativní výzkumný postup by autor zvolil, kdyby chtěl použít více sofistikované nástroje kvantitativní analýzy na studium kauzálních efektů v jakémkoliv ze šesti předložených článků?

Závěr

Habilitační práce Karla Kouby „Electoral Institutions and Political Behavior: New Theoretical and Methodological Perspectives“ splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Politologie.

V Colchesteru, dne 24.2.2020

Filip Kostelka